21.3.2022

Laura Terho, lakimies, TUTO/HYT
Elina Kotovirta, neuvotteleva virkamies, TUTO/HYT

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle; kuulemistilaisuus 22.3.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huumausainelain ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain 15 §:n muuttamisesta (HE 29/2022 vp)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi huumausainelakia ja sähköisestä lääkemääräyksestä annettua lakia. Esityksen keskeinen sisältö kuvataan seuraavassa.

1) Huumaantumistarkoituksessa käytettävät kasvijauheet, -rouheet ja -valmisteet, jotka sisältävät DMT:tä, määriteltäisiin huumausaineeksi (3 §)

- DMT on hallusinogeeni, joka on määritelty kansainvälisesti huumausaineeksi
- oikeuskäytännössä kasveja, jotka sisältävät luonnostaan DMT:tä, ei ole pidetty huumausaineina, vaikka DMT onkin kemiallisena yhdisteenä määritelty huumausaineeksi
- tästä on seurannut, että esimerkiksi *Mimosa hostilis* -kasvin juurikaarnaa, jota käytetään hallusinogeeninä, on saanut tuoda Suomeen
- esityksessä ehdotetaan, että huumaantumistarkoituksessa käytettävät kasvijauheet, -rouheet ja -valmisteet, jotka sisältävät DMT:tä, määriteltäisiin huumausaineeksi
- tällöin niitä tulisivat koskemaan huumausainelaissa säädetyt yleiskiellot
- ehdotetulla muutoksella pyritään ehkäisemään näiden tällaisten lain kiertämiseen tarkoitettujen kasvijauheiden, -rouheiden ja -valmisteiden maahantuontia ja käyttöä
- ehdotuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia, sillä DMT:tä sisältävillä kasvirouheilla ei ole lääketieteellistä tai teollista käyttöä Suomessa
- tällaisten kasvien maahantuonti on ollut vähäistä, joten muutos ei juurikaan lisäisi Tullin tai poliisin työtä

2) Lupamenettelyjen keventäminen humanitaarisissa kriisitilanteissa (22 §)

- osa välttämättömistä kipulääkkeistä on huumausainevalvonnassa, ja tällöin niitä koskevat useat huumausainelain mukaiset lupamenettelyt, jotka voivat hidastaa lääkkeiden saatavuutta katastrofialueille esimerkiksi, jos vastaanottavan maan lupaviranomainen ei ole saatavilla
- esityksessä ehdotetaan, että tällaisten valmisteiden lupamenettelyjä kevennettäisiin ja joudutettaisiin erityisissä humanitaarisissa kriisitilanteissa: tuonti- ja vientilupaa koskevista vaatimuksista vapautettaisiin humanitaarista avustustoimintaa harjoittavat järjestöt silloin, jos toiminnan kohteena oleva tilanne on poikkeuksellisen vakava tai siihen on muu erityinen syy
- lääkkeiden viennin on katsottu olevan mahdollista jo tällä hetkellä, mutta ehdotetulla muutoksella selkiytettäisiin vientiin liittyviä menettelyjä
- lisäksi samassa pykälässä tuonti- ja vientilupaa koskevista vaatimuksista vapautettaisiin kansainvälisten ja kotimaisten sotilasosastojen ja kansainvälisen pelastustoiminnan avustusjoukkojen mukanaan tuomat ja maasta viemät lääkevalmisteet, jotka on tarkoitettu omaan ensiapukäyttöön

3) Lääkkeiden väärinkäytön estäminen vaarantamatta niiden saatavuutta (23 §)

- on olemassa laajassa lääkinnällisessä käytössä olevia lääkevalmisteita, joita käytetään väärin mutta joita ei kuitenkaan ole voitu luokitella huumausaineeksi, koska silloin niihin kohdistuvat rajoitukset haittaisivat liikaa niiden saatavuutta
- tämän vuoksi ehdotetaan, että vaikka tällaiset lääkevalmisteet määriteltäisiin huumausaineeksi, niitä eivät koskisi vastaavat tuonti- ja vientilupia koskevat vaatimukset kuin muita huumausaineiksi luokiteltuja lääkeaineita
- valtioneuvoston asetukseen lisättäisiin jatkossa tarkennus siitä, mitä aineita sisältäviä valmisteita tämä voisi koskea
- tällä tavoin voitaisiin huolehtia niiden saatavuudesta ja samalla ehkäistä niiden väärinkäyttöä

4) Huumausainerikosten estämisen, paljastamisen ja selvittämisen edistäminen (45 §)

- voimassa olevan lain mukaan Keskusrikospoliisin päällikön tai Tullin rikostorjunnan päällikön kirjallisella päätöksellä voidaan myöntää huumausainerikosten estämistä, paljastamista ja selvittämistä suorittavalle viranomaiselle yksittäistapauksessa sisäisesti lupa huumausaineen tuontiin Suomeen, vientiin Suomesta tai kauttakuljetukseen
- tällaista vastaavaa mahdollisuutta myöntää lupa sisäisesti ei ole säädetty huumausaineen valmistamiselle eikä huumausaineiksi määriteltyjen kasvien ja sienien viljelylle, vaikkakin tällaisen viljelyn on jo nykyisinkin katsottu olevan mahdollista osana rikostutkintaa
- nyt tilannetta joka tapauksessa selkiytettäisiin sillä, että KRP:lle ja Tullille säädettäisiin mahdollisuus sisäisesti myöntää yksittäistapauksessa lupa huumausaineen valmistamiseen sekä huumausainekasvien ja -sienien viljelyyn
- lupa voitaisiin myöntää vain KRP:n rikostekniselle laboratoriolle ja Tullilaboratoriolle, eli toiminta olisi hyvin rajattua
- muutoksella parannettaisiin viranomaisten mahdollisuuksia huumausainerikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen; tämä nopeuttaisi rikostutkintaa ja parantaisi sitä kautta rikosasian vastaajan oikeusturvaa